

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านโนนทอง ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

อุรารัตน์ ทิปาน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านโนนทอง ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ชนิศา มณีรัตนรุ่งโรจน์, 157 หน้า

ตามที่รัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 74,881 กองทุน เพื่อเป็นแหล่ง
เงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ตลอดจนเสริม
สร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน หมู่บ้านโนนทอง เป็นอีกหมู่บ้าน
หนึ่งที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2544 และได้รับโอนเงินแล้วเมื่อ
วันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 เพื่อให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านโนนทอง ได้ดำเนินงานบรรลุ
ตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดจึง สมควรให้มีการประเมินกองทุนหมู่บ้านดังกล่าว

วิธีการดำเนินการ ศึกษานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สภาพการดำเนินงานของ
กองทุนหมู่บ้านโนนทอง ใช้ชีพพีโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน กำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปร
ที่จะทำการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือรายงาน บร.1-12 เก็บข้อมูลโดยการ
สัมภาษณ์ จัดประชุมเสวนา การสังเกต ข้อมูลทุติยภูมิเป็นข้อมูลที่ได้มาจาก สำนักงานพัฒนาชุมชน
เทศบาล อนามัย และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลคือประชาชนใน
หมู่บ้านโนนทอง กลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น กลุ่มคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิก
กองทุนหมู่บ้าน ประชาชนทั่วไป ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นเป็นการวิเคราะห์
เป็นการวิเคราะห์เชิงอธิบาย พรรณนาให้เหตุข้อมูลว่าเป็นอย่างไรแล้วสรุป

ผลจากการการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านโนนทอง ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
จำนวน 115 ราย ปลดปล่อยให้กู้แล้ว จำนวน 79 ราย โดยผู้กู้นำเงินไปประกอบอาชีพในด้าน การเกษตร
40 ราย ค้าขาย 26 ราย ให้บริการ 13 ราย เป็นเงิน 1,329,000 บาท มีดอกเบี้ยเงินกู้สะสม
จำนวน 61,300 บาท เงินกองทุน 1 ล้านบาท ปัจจุบันคงเหลือ 11,959.72 บาท ทำให้มีเงินหมุนเวียน
ภายในหมู่บ้าน สมาชิกส่วนใหญ่ นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ และเกิดการเรียนรู้ในการประกอบ
อาชีพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านพบว่าการบริหารจัดการที่เป็นระบบแบ่งงานกันทำชัดเจน
และทำให้เกิดองค์กรเครือข่ายในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และรายบุคคล

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(อาจารย์ ชนิศา มณีรัตนรุ่งโรจน์)

กรรมการสอบ

.....

(อาจารย์ รัชฎาพร วิสุทธาคร)

.....
(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....

(ศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....18 ต.ค. 2545.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์สำเร็จล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล
- รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์มพรรย์
- อาจารย์ ชนิศา มณีรัตนรุ่งโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษา
- อาจารย์ รัชฎาพร วิสุทธากร
- คุณธนา พิพิธกุล พัฒนาชุมชนอำเภอสีคิ้ว ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยวคูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

อุรารัตน์ ทิปาน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภูมิ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน	2
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
4. วิธีการดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 ปฏิบัติการและกิจกรรมประกาศ	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	7
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โนนทอง	8
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	9
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพชีโมเดล	11
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	12

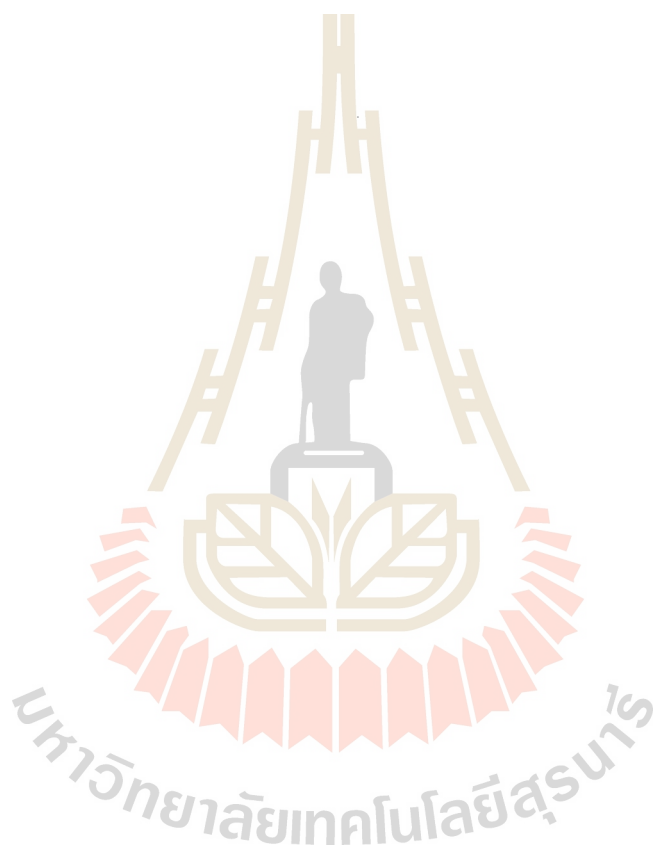
	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	14
1. วิธีการประเมินโครงการ	14
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	16
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมิน	16
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	19
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	20
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	20
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	21
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	21
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	32
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	36
4. สรุปการบรรลุผลวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	37
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	40
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	40
2. วิธีดำเนินการ	40
3. ผลการดำเนินการ	41
4. อภิปรายผล	41
5. ข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	46
ภาคผนวก ก	47
ภาคผนวก ข	72
ภาคผนวก ค	84
ภาคผนวก ง	93
ภาคผนวก จ	148

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน
ในรูปแบบของ ชิพโมเดล

15

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกลักษณะของประชากรในหมู่บ้าน	26
ตารางที่ 2 แสดงการจำแนกลักษณะการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน	27
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผลผลิตทางการเกษตรภายในหมู่บ้าน	28
ตารางที่ 4 แสดงรายได้ของประชากรในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว	28
ตารางที่ 5 แสดงการจัดตั้งกลุ่มภายในหมู่บ้าน	31
ตารางที่ 6 แสดงการจำแนกประเภท ลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น	31

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ตระหนักถึงปัญหาและมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน กระจายไปทั่วประเทศ จำนวน 74,881 กองทุน โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งของรัฐบาลที่จะใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ประชาชน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและการบริหารจัดการของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนอันเป็นแรงกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้ว และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุน จึงสมควรให้มีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนักศึกษาคณะศึกษาดูงานหมู่บ้านที่เข้ามาปฏิบัติงานอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ

หมู่บ้านโนนทอง ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรเงินโอนเข้ากองทุนหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2544 เพื่อให้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านแห่งนี้ได้ดำเนินการบริหารจัดการกองทุนบรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรให้มีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาคณะศึกษาดูงานหมู่บ้านหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านโนนทอง มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของสารนิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จ ตลอดจนจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนที่ควรปรับปรุงแก้ไข ในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

- 1 เพื่อให้ทราบว่าการะบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านโนนทอง บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใดในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 1.1 บ้านโนนทอง มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
 - 1.2 บ้านโนนทองมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
 - 1.3 บ้านโนนทอง มีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
 - 1.4 เศรษฐกิจบ้านโนนทองได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน
 - 1.5 ประชาชนในหมู่บ้าน มีศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 2 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านโนนทอง
- 3 เพื่อทราบกระบวนการสร้างเครือข่ายขององค์กรเรียนรู้การเชื่อมโยงระหว่างกันภายในท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับบุคคล
- 4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ตามทัศนะของประชาชนบ้านโนนทอง และระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ ได้แก่ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบของ สตีฟเพิลบีม ที่เรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล” ที่มาจากอักษรตัวภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมินซึ่งมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context Evaluation	คือ การประเมินสถานะแวดล้อม
I	ย่อมาจาก	Input Evaluation	คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น
P	ย่อมาจาก	Process Evaluation	คือ การประเมินกระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product Evaluation	คือ การประเมินผลผลิต

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโนนทอง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1 ศึกษานโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2 ศึกษาชุมชนตลอดจนสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านโนนทอง
- 3 ใช้ชีพชีโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร.และบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- 5 วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาพิจารณาวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ข้อมูล โดยรวบรวมผลการวิเคราะห์เป็นเอกสาร
- 6 เขียนรายงานการประเมินผลในรูปแบบของ สารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 2 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุน การดำเนินงานของกองทุน
- 3 ได้ทราบการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เชื่อมโยงระหว่างกันภายในท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับบุคคล
- 4 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

บทที่ 2

ปรัทศวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านโนนทอง ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 8 ด้าน ดังนี้

- 1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 3 การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 7 หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมิน แบบชีพม์โมเดล
- 8 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสร้างอาชีพ สร้างงานและรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและรัฐวิสาหกิจขนาดเล็กถือเป็นนโยบายสำคัญยิ่งของรัฐบาลในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้าน การเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านการ เศรษฐกิจสังคมเพื่อให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดระบบ บริหารจัดการเงินกองทุน หมู่บ้านในหมู่บ้านและชุมชนตนเอง

- 2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน หรือเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (รายละเอียดดูในภาคผนวก ก)

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่

ที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขาธิการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ จำนวนไม่เกิน 4 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรร
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- 10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกองทุน
- 7) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายหลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินงาน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

แบบติดตามสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 14 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่า (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

- 1) จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2) การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้
 - 1) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 - 2) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ ไม่คิดการพัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และยึดมั่นในระบบอุปถัมภ์ไทย
 - 3) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 - 4) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิด

ที่กระทำโดยประมาท

5) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือรอลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

- 6) ไม่เคยถูกให้ออกปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
- 7) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 8) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ประเมินความพร้อมของหมู่บ้านในด้านต่างๆ ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้ (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข)

- 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน เกี่ยวกับจำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน อาชีพและผลผลิต
- 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เกี่ยวกับวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องมีความเหมาะสมแต่ละครัวเรือนเข้าประชุม ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมู่บ้าน ระบุวัน เดือน ปี ที่ทำการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุน
- 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ สำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
- 4 ทูลดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน จำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชนของหมู่บ้านในปัจจุบัน สมาชิกของกลุ่มองค์กรและจำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้น และการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนกับธนาคารออมสิน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านโนนทอง หมู่ที่ 9

กองทุนหมู่บ้านโนนทอง มีระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนร่วมกัน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (รายละเอียดในภาคผนวก ค)

- 1 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
 - 1) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์
 - 2) เพื่อส่งเสริมการผลิตของสมาชิก และกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

- 3) เพื่อส่งเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก
- 4) รับฝากเงินจากสมาชิก
- 5) จัดให้มีเงินกู้สำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดที่เหมาะสม
- 2 แหล่งที่มาของกองทุน
 - 1) เงินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล
 - 2) เงินผลประโยชน์อันเกิดจากการให้สมาชิกกู้ยืมเงินกองทุน
 - 3) ค่าธรรมเนียมสมัครเป็นสมาชิก
 - 4) เงินฝากสัจจะจากสมาชิก
 - 5) รายได้อื่นๆ เช่นดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร
- 3 คุณสมบัติของสมาชิกกองทุน
 - 1) ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านโนนทอง ตามทะเบียนบ้านมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี
 - 2) มีอายุ 20 ปีขึ้นไป
 - 3) เป็นผู้เห็นชอบในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านโนนทอง
- 4 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกกองทุน
 - 1) ตาย
 - 2) ลาออก
 - 3) ย้ายภูมิลำเนา
 - 4) ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้ออก 3 ใน 4
 - 5) ล้มละลาย หรือต้องจำคุกคดีอาญา

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท หากมีสมาชิกผู้เกินกว่าสองหมื่นบาทให้ประชุมสมาชิกแต่ต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท
- 2) การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น
- 3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
- 4) ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

5) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยกู้ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกและปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยอย่างเปิดเผย

7) ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสม ชำระเงินคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี

8) ในกรณีที่ผู้กู้ทำผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงินต้องเสียค่าเบี้ยปรับตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

9) คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

10) ในกรณีที่ผู้กู้ นำเงินไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุน มีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันทีแล้วให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้พ้นจากสมาชิกภาพห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านโนนทอง มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1) สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนได้ต้องเป็นสมาชิกมาแล้วไม่น้อยกว่าเดือนและต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี

2) สมาชิกที่ขอกู้จะต้องมีเงินออมกับกองทุน และยื่นโครงการขอกู้เงินครั้งละไม่เกิน 20,000 บาทโดยให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาโครงการก่อนอนุมัติ ถ้าผู้กู้ขอกู้เงินเกินวงเงินที่คณะกรรมการกำหนดให้เรียกประชุมสมาชิกวินิจฉัยชี้ขาดแต่ทั้งนี้การอนุมัติรายหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท

3) สมาชิกผู้กู้เงินต้องชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามสัญญาการกู้ยืมเงิน ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

4) สมาชิกสามารถกู้เงินฉุกเฉินในกรณีที่จำเป็นได้ครั้งละหนึ่งพันบาทโดยมีผู้ค้ำประกันสองคนและส่งเงินคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยภายในสองเดือน เดือนละเท่าๆกัน

5) การกู้เงินแต่ละครั้งผู้กู้ต้องมีผู้ค้ำประกันสองคนและต้องเป็นสมาชิกกองทุนเท่านั้น

6) ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้กู้ หากผู้กู้ไม่สามารถชำระเงินได้ไม่ว่ากรณีใดๆ

ผู้ค้าประกันจะต้องร่วมกันรับผิดชอบจ่ายเงินแทนผู้กู้ ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยจนครบสัญญากู้เงิน

7) สมาชิกที่เคยกู้ยืมเงินแล้ว ต้องการจะขอกู้เงินใหม่ จะต้องชำระเงินต้นที่เหลืออยู่พร้อมดอกเบี้ยทั้งหมดจึงจะขอกู้ใหม่ได้

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล

จำเนียร สุขสบาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล” ในหนังสือ รวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544 : 221-234] ดังนี้

สตัฟเฟิลบีม ได้เสนอแบบจำลอง CIPP เพื่อการประเมินผลโครงการซึ่งได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ ” โดยมีการประเมินด้านต่างๆ ดังนี้

- 1 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ
- 2 การประเมินปัจจัยนำเข้าเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดการ โครงการ
- 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

- 3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการคือ

- 1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- 2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจในวางแผนงาน
- 3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

- 4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ผศ.ดร.อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ ได้สรุปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดลในชุด

วิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา (2545 : 89-91) ดังนี้

รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดลของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam 's CIPP Model) ได้กำหนดออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมาจากภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมินมีรายละเอียดดังนี้

- 1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : I) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อการพิจารณาหลักการและเหตุผล
- 2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม สมความพอเพียงของทรัพยากร
- 3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
- 4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการ ยูนเล็ก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

- 1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
- 2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ
- 3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ
- 4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้รอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล ดังกล่าวแล้ว

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบ

ผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

ผลการวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1 เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษابัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2 เป็นการสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงาน จำนวน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท

3 เป็นการสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

4 ได้รับข้อมูลผลความก้าวหน้าเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นระยะๆ รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

5 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6 ผู้สำเร็จการอบรมได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการและสามารถนำประกาศนียบัตรนี้ไปใช้เป็นหน่วยกิตสมทบในการศึกษาต่อปริญญาโทได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบความจริง 4 ประการดังที่ระบุไว้แล้ว ในวัตถุประสงค์ของบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ ซึ่งมี 6 ด้านดังนี้

- 1 วิธีการประเมินโครงการ
- 2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- 3 ตัวแปรและตัวชี้วัด
- 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
- 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้เป็นประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ ซิปป์โมเดล (CIPP Model : Context-Input-Process-Product) แบบจำลองซิปป์โมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของ กองทุนหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู้)
- 2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุน หมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- 3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- 4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจาก กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

เมื่อนำซิปป์โมเดลมาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถแสดงรายละเอียด ซึ่งมีส่วนประกอบดังแผนภูมิที่ 1 ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 การแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ จีพีโมเดล มีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

Context	Input	Process	Product
C1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	I1 นโยบายของรัฐบาล	P1 จัดทำระเบียบกองทุน	P1 จำนวนผู้กู้
C2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	I2 เงิน 1 ล้านบาท	P2 จัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน	P2 จำนวนสมาชิกกองทุน
C3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	I3 คณะกรรมการกองทุน	P3 ระบบบัญชีกองทุน	P3 ยอดเงินให้กู้
C4 ประเพณีและวัฒนธรรม	I4 การประชาสัมพันธ์	P4 การคัดเลือกผู้กู้	P4 การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้
C5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ	I5 คณะกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง	P5 การแนะนำวิธีดำเนินการธุรกิจ	P5 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
C6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น	I6 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุน	P6 การชำระหนี้	
	I7 เงินสะสมอื่นๆ	P7 การช่วยหาตลาด	
	I8 บัญชีัดกองทุน		

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

Context	Input	Process	Product
C1 อาชีพหลักของผู้กู้	I1 จำนวนเงินที่กู้มาได้	P1 การทำกิจการที่ถูกต้อง	P1 รายได้เป็นเงิน
C2 รายได้ของครอบครัว	I2 สถานที่ในการประกอบกิจการและวัตถุดิบ	P2 การหาตลาดที่ดี	P2 ผู้กู้ได้ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ
C3 ความรู้ความสามารถของผู้กู้	I3 เทคนิควิธีการทำงาน	P3 การวัตถุดิบที่ดี	P3 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
C4 หนี้สินธนาคารของผู้กู้		P4 การทำบัญชี	P4 ผู้กู้ได้ทำการการค้าด้วยเทคนิคที่ดีเนื่องจาก การได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
			P5 ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
			P6 การกลับคืนเงินของประชาชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลกรณีศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ประชากรในหมู่บ้านโนนทอง จำนวน 203 คน โดยเลือกกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลตามหัวข้อที่ต้องการศึกษาว่าต้องการข้อมูลอะไร บ้างจากกลุ่มใด เช่น การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน จะเลือกผู้ให้ข้อมูลคือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำแนกได้ดังนี้

1.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15 คน
1.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 115 คน
1.3 ประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน	จำนวน 60 คน
1.4 ผู้นำชุมชน	จำนวน 8 คน
1.5 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 5 คน

ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมิน

ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโนนทองในครั้งนี้ มีดังนี้

1 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน และตัวชี้วัดอื่นๆ

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดภายในท้องถิ่นประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 - 2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
 - 3 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
 - 4 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม
 - 5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
 - 6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา
- โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

- 1 หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
- 2 หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

- 1 ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 - 1.2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
 - 1.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
 - 1.4 ประเพณีและวัฒนธรรม
 - 1.5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
 - 1.6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาล
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการกองทุน
 - 2.4 การประชาสัมพันธ์
 - 2.5 คณะกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง
 - 2.6 การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุน
 - 2.7 เงินสะสมอื่นๆ
 - 2.8 บัณฑิตกองทุน
- 3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 จัดทำระเบียบกองทุน
 - 3.2 จัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
 - 3.3 ระบบบัญชีกองทุน
 - 3.4 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.5 การแนะนำวิธีดำเนินธุรกิจ
 - 3.6 การชำระหนี้
 - 3.7 การช่วยเหลือตลาด
- 4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง ได้แก่ ตัวแปร
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้

4.1.2 จำนวนสมาชิกกองทุน

4.1.3 ยอดเงินให้กู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง

4.2.1 จำนวนผู้กู้ที่ได้

4.3 ผลกระทบทางอ้อม

4.3.1 การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้

4.3.2 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลหลาย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1 ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบท

ระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

1.2 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.2.1 อาชีพหลักของผู้กู้

1.2.2 รายได้ของครอบครัว

1.2.3 ความรู้ความสามารถของผู้กู้

1.2.4 หนี้สินธนาคารของผู้กู้

2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 จำนวนเงินที่กู้มาได้

2.2 สถานที่ในการประกอบการ และวัตถุดิบ

2.3 เทคนิควิธีทำงาน

3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1 การทำกิจการที่ถูกต้อง

3.2 การหาตลาดที่ดี

3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี

3.4 การทำบัญชี

4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลกระทบโดยตรง ได้แก่

4.1.1 รายได้เป็นเงิน

4.1.2 ผู้กู้ได้ผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง

4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ

4.2.2 ผู้กู้ได้ทำการค้าด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นจากการที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม

4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง

4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบผลสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็ส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B ประสบความสำเร็จด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลทั่วไปเพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้ (แบบรายงาน บร. ดูในภาคผนวก ง) :

- 1 แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2 แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3 แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4 แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5 แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6 แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7 แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

- 8 แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9 แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10 แบบรายงาน บร.11 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11 แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์เจาะลึกกรณี)
- 12 แบบรายงาน บร. (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

- 1 การสัมภาษณ์รายบุคคลและตอบแบบสอบถาม
- 2 การจัดประชุมเสวนากลุ่มย่อยของแต่ละอาชีพ การจัดเวทีวิเคราะห์ผังแม่บทชุมชนและการจัดเวทีประชาคม
- 3 การสังเกต
- 4 ข้อมูลทุติยภูมิ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากสำนักงานพัฒนาชุมชน เทศบาล อนามัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาจัดให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงและตีความหมาย เพื่อตอบคำถาม เป็นการวิเคราะห์เชิงอธิบาย พรรณนาให้เหตุผลข้อมูลว่าเป็นอย่างไร แล้วสรุปผลรวบรวม จัดทำเป็นรายงานเพื่อนำเสนอต่อไป

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบไปด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิฟฟ์โมเดล ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-3 และรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการทั้ง 5 ประการ ซึ่งมี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจ

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ
เพียงใด

4.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัดขวาง
การบรรลุเป้าหมายของกองทุน

4.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการ
ทำสารนิพนธ์

4.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพความเป็นจริงเป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ ดี – เลว ” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการติดตาม

ผลการประเมินบริบทชุมชน

บริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1 ความยากจนของประเทศ

ความยากจนนั้น เป็นปัญหาที่ยืดเยื้อและเรื้อรังมานาน ทางภาครัฐก็พยายามที่จะแก้ไขปัญหามาตลอด โดยจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดเรื่องการลดความยากจนเป็นเป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ประเทศไทยประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ปัญหาดังกล่าวยิ่งทวีความ

รุนแรงมากขึ้น มีนักวิชาการนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาความยากจน เช่น น.พ.ประเวศ วะสี (2545) ได้กล่าวว่า ยุทธศาสตร์หลัก 4 ประการ ในการเอาชนะความยากจน ประกอบไปด้วย

1 ยุทธศาสตร์ฝึกกำลังส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยทำงานวิจัยว่ามีหน่วยงานใดทำงานเรื่องนี้มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร

2 ยุทธศาสตร์รับรองสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรและการทำมาหากินควรมีสถาบันรับรองสิทธิชุมชนเป็นองค์กรอิสระ

3 ยุทธศาสตร์เสริมธุรกิจมหภาคเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจนที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานควรมีผู้เชี่ยวชาญในระบบเศรษฐกิจมหภาคที่เข้าใจและมีใจให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นกรรมการอยู่ด้วย และมีผู้บริหารยุทธศาสตร์อย่างเข้มแข็ง รวมทั้งอาจตั้งบริษัทสังคมเพื่อการตลาดและการส่งออก

4 ยุทธศาสตร์รักษาคุณภาพของประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์โดยควรจะมีสถาบันยุทธศาสตร์และนโยบายชาติเป็นองค์กรอิสระที่สามารถประเมินสถานการณ์โลกและประเทศไทยอย่างละเอียด นำมาสังเคราะห์ไปสู่ยุทธศาสตร์และนโยบายชาติ

ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวควรมีการสนับสนุนในเรื่องการสื่อสารเพื่อชุมชนท้องถิ่นปรับการทำงานระบบราชการ ปรับการศึกษาเพื่อแก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน ปฏิรูปกฎหมายเพื่อคนจนและการวิจัยเอาชนะความยากจน

นายวิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ (2545) สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวว่า สังคมไทยฐานรากกว่าร้อยละ 80 ยังอยู่ในกลุ่มคนจน ร้อยละ 15-20 เป็นชนชั้นกลาง ที่เหลือร้อยละ 5-10 เป็นชนชั้นสูง ซึ่งปัจจุบันการจะปรับเปลี่ยนสังคมให้เข้าสู่ดุลยภาพ ต้องอาศัยความร่วมมือของสังคม โดยภาครัฐจะต้องเป็นผู้นำในการหามาตรการช่วยคนยากจนที่ถูกต้องของประเทศ ซึ่งมีประมาณร้อยละ 10 การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างดุลยภาพ มีกระบวนการกลั่นกรองที่เข้มแข็งและการดำเนินโครงการเศรษฐกิจที่จะไม่เป็นภาระหรือลดทอนความสามารถทางสังคม

2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการ ขนาดกลาง และขนาดย่อมให้มีความเข้มแข็งพร้อมๆ กับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

1 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้ง ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และ ขนาดย่อม

จึงอนุมัติหลักการให้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแปรสภาพบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นธนาคารเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SME ทั้งในรูป เงินกู้และการค้าประกันสินเชื่อ นอกเหนือจากการตั้งกองทุนร่วมทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับ SME

2 มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SME

3 ลดภาษีเงินได้นิติบุคคล ให้กับ SME เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการ มีทุนทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาท จากอัตราภาษีปัจจุบัน 30 % เป็นดังนี้

- SME ที่มีกำไรไม่เกิน 1 ล้านบาท เสียภาษี 20 %
- SME ที่มีกำไรไม่เกิน 1 – 3 ล้านบาท เสียภาษี 25 %
- SME ที่มีกำไรไม่เกิน 3 ล้านบาท เสียภาษี 30 %

4 ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital) เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SME ที่มีศักยภาพในการเติบโตดังนี้

- ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้สำหรับรายได้ที่เป็นเงินปันผลหรือผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้นที่ธุรกิจร่วมลงทุนได้รับ
- ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินปันผลและผลประโยชน์จากการโอนหุ้นที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุนในธุรกิจเงินร่วมลงทุน

จากที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของ ธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม และได้ส่งเสริมธุรกิจประเภทนี้อย่างจริงจัง ดังนั้นจะเห็นว่ามีหน่วยงานต่างๆ มากมายทั้งในภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาจับบทบาทต่อการส่งเสริมธุรกิจดังกล่าว

3 ความเคอะคร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

การสถาปนาระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ที่วางพื้นฐาน อยู่บนความสัมพันธ์แบบเมืองแม่และเมืองบริวาร ทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาประเทศที่เป็นเมืองแม่ หรือศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นตลาดนำเข้า สินค้าอุตสาหกรรมหนัก (เทคโนโลยี) ที่มีราคาสูง และทำหน้าที่ผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม การประกอบชิ้นส่วนที่ใช้แรงงานเป็นหลัก มีมูลค่าเพิ่มไม่สูงมากนัก ก่อให้เกิดดุลการค้า การขาดเงินออมภายในประเทศ การเป็นหนี้สินต่างประเทศ การพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้น การขาดดุลการค้าของประเทศไทยนำไปสู่ปัญหาเงินทุนระหว่างประเทศหรือเงินรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักค้าประกันเงินบาทยังขาดดุลมากก็หมายความว่า เงินตราต่างประเทศยิ่งร่อยหรอ ปี 2538 - 2539 ที่เงินตราสำรองยังสูงอยู่ระดับ 35,000 - 39,000 ล้านดอลลาร์นั้น ปัจจัยสำคัญวงเงินสำรองที่สำคัญคือ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศทั้งการกู้ยืมภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งปรากฏว่าเมื่อสิ้นปี 2539 วงเงินกู้ยืมสูงถึงประมาณ 90,000 ล้านดอลลาร์ ของเอกชน 72,000 ล้านดอลลาร์

ของรัฐ 18,000 ล้านดอลลาร์ เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้โดยเฉพาะหนี้ระยะสั้นที่ต้องชำระในปี 2540 - 2541 มีอยู่ถึงประมาณ 48,000 ล้านดอลลาร์(ทั้งหมดเป็นหนี้ของเอกชน) มีผลทำให้ค่าเงินบาทต่ำลง จึงนำไปสู่ภาวะวิกฤติทางการเงิน จึงทำให้ประชาชนในประเทศเกิดความเดือดร้อน และการเป็นหนี้สินโดยเฉพาะชาวชนบทตลอดจนปัญหาอื่นๆที่ตามมา ภาคการเกษตรจึงมีปัญหาเกษตรกรมีหนี้สินมาก มีการลงทุนน้อยฐานการออมไม่มี

4 ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มสลายของท้องถิ่นชนบท

ในส่วนของชนบทไทยซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศนั้น ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ได้สร้างวิกฤตให้แก่หมู่บ้านในชนบทและประเทศในลักษณะของการล้มสลายทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ทำให้สถาบันครอบครัวล่มสลาย ทำให้ครอบครัวแตกแยกกันไป เช่น ไปรับจ้างเป็นกรรมกร เป็นคนใช้ ไปทำงานที่ต่างประเทศ ไปเป็นโสเภณี มีการขายลูกเป็นโสเภณี เป็นกรรมกรเด็ก ความล้มสลายทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบทและความล้มสลายของสถาบันครอบครัวย่อมทำลายชีวิตของชุมชนเอง เพราะผู้คนเคลื่อนย้ายตะเกือกตะกายเอาตัวรอด ชีวิตในเมืองเป็นชีวิตที่ปราศจากชีวิตแบบชุมชน เป็นชีวิตเดี่ยวดายของแต่ละครอบครัว เป็นชีวิตที่ทอดทิ้งคนแก่ เด็ก คนป่วย เป็นสาเหตุให้มีการทำลายสิ่งแวดล้อมหรือหรือระบบนิเวศชาวบ้านที่ยากจน เป็นหนี้สินยอมตกอยู่ในสภาพหนี้มีคและทำได้ทุกอย่าง แม้แต่จะเผาป่า นुकเบิกเข้าไปปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย ทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้

ความล้มเหลวของการพัฒนาได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวชนบท พร้อมกับได้จุดประกายให้ชาวบ้านหลายแห่งที่เคยวิ่งตามทิศทางเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขาย ให้หันมามองสภาพความเป็นจริง รู้จักประมาณตัวเอง และหวนนึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนพอ แล้วเริ่มกันสร้างฐานการผลิตของตัวเองภายในหมู่บ้านรวมถึงการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบของประชาคม จากสภาพของปัญหาของการพัฒนาประเทศดังกล่าว จำเป็นต้องมีการรวมพลังสร้างสรรค์สังคมใหม่ด้วยความสมัครสมาน โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบพัฒนาอย่างกว้างขวาง

5 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

แม้ว่าสถานะเศรษฐกิจจะตกต่ำ กลุ่ม นักการเมือง หรือกลุ่มคนรวยมักที่จะนิยมสินค้าจากต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือยตลอดจนการท่องเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งทำให้เงินตราของประเทศรั่วไหลออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ซึ่งสังคมเมืองมักเน้นด้านวัตถุนิยม มีการดิ้นรนขวนขวายแข่งขันตลอดเวลา ไม่เห็นความสัมพันธ์ทางจิตใจ สังคมเมืองได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเข้ามามาก และเป็นศูนย์กลางความเจริญจึงทำให้ได้รับอารยธรรมและขนบธรรมเนียมของต่างประเทศได้ง่าย จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลง

แปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ปัจจัยที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน และความศรัทธาในทางศาสนา การศึกษาหาความรู้ ทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนที่ใช้สำหรับสัญจร และการขนส่งสินค้า สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ แต่ปัจจัยที่มีความสูงสุด ได้แก่ เศรษฐกิจชุมชน

บริบทระดับท้องถิ่น

1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านโนนทอง จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน โนนทอง บ้านโนนทองเดิมชื่อ “บ้านโนน” ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบสูง ในอดีตชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ ได้ทำการขุดคลองระบายน้ำ เพื่อทำการเกษตร ระหว่างขุดคลองได้พบกับแร่ทอง จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า “บ้านโนนทอง” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หมู่บ้านโนนทอง เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ 200 ปี มาแล้ว คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน คือกลุ่มครอบครัวของ ขุนอินทร์โคบาล บำรุงตา อพยพมาจากบ้านน้ำเมา เดิมชื่อบ้านโคกเพชร ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสัตหีบ จังหวัดนครราชสีมา เหตุที่คนกลุ่มนี้อพยพมาจากบ้านเดิมเพราะต้องการแสวงหาพื้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งที่ทำกิน หาเลี้ยงครอบครัว อาชีพที่ทำในสมัยนั้นคือ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์

2 สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านโนนทองในอดีตเป็นป่าดงดิบที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่านานา ชนิด เช่น เสือ กระตัง แรด ช้าง และมีแหล่งน้ำอยู่ 2 แห่ง คือ หนองปักแรด และคลองกุดกระสังข์ (ปัจจุบันหนองปักแรดอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านแผ่นดินธรรม ซึ่งได้แยกตัวออกไปจากบ้านโนนทอง เมื่อปี พ.ศ. 2526) ไม่มีถนน เดินทางด้วยเท้าหรือเวียนเท่านั้น

ปัจจุบันไม่มีป่าไม้เพราะประชาชนใช้เป็นี่สำหรับการเกษตร ส่วนหนองน้ำยังคงเหลือคลองกุดกระสังข์เพียงแห่งเดียว เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ทำน้ำประปาประจำหมู่บ้านสำหรับอุปโภค บริโภคและใช้ในการเกษตร

การตั้งถิ่นฐาน ในอดีตการตั้งบ้านเรือนของประชาชนหมู่บ้านโนนทอง ตั้งอยู่กลางป่าดงดิบ เริ่มจากคนกลุ่มเดียว ต่อมาได้มีกลุ่มอื่นๆ อพยพตามมาอยู่เรื่อยๆ การขยายตัวของชุมชนเริ่มมากขึ้น ประชากรเพิ่มขึ้น จากการขยายตัวของชุมชน ทำให้ประชากรในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นและแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มตะวันออกและกลุ่มตะวันตกของหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2500 ทางราชการได้สร้างถนนมิตรภาพ ซึ่งตัดผ่านกลางหมู่บ้านทำให้หมู่บ้านโนนทองอยู่ทั้งสองฟากของถนนมิตรภาพ และปี พ.ศ. 2526 ได้แยกหมู่บ้านออกเป็นสองหมู่บ้าน คือหมู่บ้านแผ่นดินธรรม และ

หมู่บ้านโนนทอง ลักษณะบ้านเรือนแต่เดิมเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง หลังคามุงด้วยหญ้าแฝก ปัจจุบันเปลี่ยนมาสร้างบ้านด้วย อิฐ ปูน ตามสมัยนิยม

ทำเลที่ตั้ง บ้านโนนทอง หมู่ที่ 9 ตั้งอยู่ริมถนนมิตรภาพระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 201-203 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ห่างจากอำเภอสีคิ้ว ประมาณ 10 กิโลเมตร และอยู่ทางทิศตะวันตกของตัวจังหวัดนครราชสีมา ระยะทางห่างจากตัวจังหวัดนครราชสีมา ประมาณ 59 กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อมีดังนี้

ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านใหม่สำโรง ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

ด้านทิศใต้ ติดต่อกับบ้านแผ่นดินธรรม ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านน้ำเมา ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านเลิศสวัสดิ์ ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

3 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

หมู่บ้านโนนทองมีประชากรทั้งหมด 1,083 คน เป็นเพศชาย 524 คน และเป็นเพศหญิง 559 คน ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง ร้อยละ 51.62 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่างอายุ 18 ปี 1 วัน ถึง 50 ปีเต็ม จำแนกตามลักษณะของประชากรดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกลักษณะของประชากรในหมู่บ้าน

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1 เพศ		
- ชาย	524	48.38
- หญิง	559	51.62
2 อายุ		
1 วัน – 3 ปีเต็ม	37	3.42
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	51	4.71
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	110	10.16
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	37	3.42
14 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	48	4.43
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	622	57.43
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	99	9.14
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	79	7.29

การประกอบอาชีพ ปัจจุบันบ้านโนนทองมี 355 ครอบครัว 186 หลังคาเรือน อาชีพเดิมประชาชนในหมู่บ้านโนนทองประกอบอาชีพหลักคือทำการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ มันสำปะหลัง ทำไร่ข้าวโพด เป็นต้น แต่เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาเรื่องฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล และผลผลิตต่ำทำให้ประชาชนหันมาทำงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้าน แต่ก็ยังไม่ละทิ้งการทำอาชีพการเกษตรเมื่อใดที่มีฝนตกต้องตามฤดูกาล ราคาพืชผลดีประชาชนก็จะหันมาทำการเกษตรควบคู่ไปกับการทำงาน รับจ้างในโรงงานปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่จะมีรายได้หลักจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสำหรับการประกอบอาชีพต่างๆในหมู่บ้านสามารถจำแนกได้ ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการจำแนกลักษณะการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน

อาชีพ	จำนวน/ครอบครัว	ร้อยละ
รับจ้าง	254	71.55
ทำนา	49	13.80
ค้าขาย	34	9.58
ทำสวน	4	1.13
รับราชการ	14	3.94
รวม	355	100

ประชาชนในหมู่บ้านโนนทองที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จำนวน 78 ครอบครัวมีรายละเอียดดังนี้

จำนวน 1-5 ไร่	จำนวน	15	ครอบครัว
6-10 ไร่	จำนวน	15	ครอบครัว
11-12 ไร่	จำนวน	45	ครอบครัว
12-50 ไร่	จำนวน	12	ครอบครัว
50ไร่ ขึ้นไป	จำนวน	-	ครอบครัว

บ้านโนนทองมีพื้นที่ทำการเกษตร 1,036 ไร่ เป็นที่นา 723 ไร่ เป็นที่ทำสวน 40 ไร่ และเป็นที่ไร่ 273 ไร่ มีผลผลิตด้านการทำนาทั้งหมู่บ้าน ปีละประมาณ 5,500 กระสอบ จำหน่ายไปประมาณ 3,500 กระสอบ เก็บไว้สำหรับบริโภค ประมาณ 2,000 กระสอบ ทั้งหมู่บ้านมีการใช้ปุ๋ยเคมีโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 400 กระสอบ ปุ๋ยคอกปีละประมาณ 20 กระสอบ มีผลผลิตทางด้านอื่นๆภายในหมู่บ้านดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผลผลิตทางการเกษตรภายในหมู่บ้าน

อาชีพ	จำนวน/ครอบครัว	ผลผลิต/ปี (บาท)
ทำไร่มันสำปะหลัง	15	240,000
ทำไร่ข้าวโพด	3	50,000
เลี้ยงวัว	3	35,000
ทำสวนมะม่วง	2	7,000
ทำสวนหมาก	1	24,000
ทำสวนผัก	1	25,000
เลี้ยงปลา	1	20,000
รวม	26	401,000

รายได้ของประชากร หมู่บ้านโนนทอง ส่วนใหญ่อยู่ที่ 50,000-100,000 บาทต่อปี และในหมู่บ้านเป็นหนี้สินสถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธ.ก.ส. จำนวน 65 ครอบครัว เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 3,600,000 บาท คิดหนี้รายทุน จำนวน 7 ครอบครัว เป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 400,000 บาท ดอกเบี้ยรายทุนคิดอัตราร้อยละ 20 บาทต่อเดือน ดอกเบี้ยสถาบันการเงินประมาณ 8 บาทต่อปี สำหรับรายได้ของประชากรแต่ละครอบครัวต่อปีสามารถจำแนกได้ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงรายได้ของประชากรในหมู่บ้าน ต่อปีในแต่ละครอบครัว

รายได้ (บาท)	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
มีรายได้ต่ำสุดตั้งแต่ 30,001 - 50,000	150	42.25
50,001 - 100,000	205	57.75
100,000 ขึ้นไป	-	-

4 ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชาชนในหมู่บ้านโนนทอง นับถือศาสนาพุทธ ไม่มีวัดอยู่ในหมู่บ้าน เดิมบ้านโนนทอง จะมีวัด 1 แห่ง คือวัดบ้านโนนทอง เมื่อปี พ.ศ. 2526 หมู่บ้านโนนทองได้แยกออกเป็นสองหมู่บ้าน คือหมู่บ้านแผ่นดินธรรม และหมู่บ้านโนนทอง ซึ่งปัจจุบันวัดจะอยู่ในเขตพื้นที่บ้านแผ่นดินธรรม ทั้งสองหมู่บ้านจะใช้วัดบ้านโนนทองร่วมกันในการประกอบพิธีทางศาสนา ภาษาที่ใช้ประจำท้องถิ่นคือภาษาลาวพวน

ประเพณีและวัฒนธรรมของหมู่บ้านโนนทองจะเหมือนกับท้องถิ่นอื่นๆ ประเพณีวันสำคัญที่ชาวบ้านร่วมกันทำทุกปี คือ การทำบุญกลางบ้าน วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา

วันออกพรรษา วันลอยกระทง เป็นต้น นอกจากนี้ชาวบ้านยังเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เจ้าพ่อบุญเถือ จะจัดให้มีการบวงสรวง การทำนาย การเซ่นไหว้ศาลเจ้าพ่อบุญเถือ เป็นประจำทุกปี เพื่อให้ช่วยปกป้องคุ้มครองหมู่บ้าน

ด้านการศึกษา หมู่บ้านโนนทองไม่มีโรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านของตนเอง สมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษานอกหมู่บ้าน เช่น โรงเรียนเจียรนวนนท์ อยู่ในหมู่บ้านแผ่นดินธรรมซึ่งมีพื้นที่ติดกัน หรือ โรงเรียนสีคิ้วสวัสดิ์ผดุงวิทยา เป็นโรงเรียนมัธยม ประจำอำเภอสีคิ้ว

สำหรับสมาชิกที่ไปศึกษานอกหมู่บ้านจำแนกได้ดังนี้

ระดับประถมศึกษา	113	คน
ระดับมัธยมศึกษา	34	คน
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	6	คน

ปัจจุบันทั้งหมู่บ้านมีผู้ไม่ได้รับการศึกษาและเป็นคนพิการ 1 คน อ่านหนังสือไม่ออก 3 คน ดิคาเสพติด 9 คน เป็นยาเสพติดประเภทสารระเหยและมีผู้สูงอายุได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ 5 คน

5 โครงการพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ

การคมนาคม หมู่บ้านโนนทองตั้งอยู่ติดกับ ถนนมิตรภาพ การเดินทางไป มา สะดวก รวดเร็ว ส่วนถนนในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต

ไฟฟ้า ประชาชนในหมู่บ้านโนนทอง มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนไฟฟ้าที่ใช้ในหมู่บ้านอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

น้ำประปา ประชาชนในหมู่บ้านโนนทองมีน้ำประปาประจำหมู่บ้าน เป็นระบบน้ำดิบสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2534 อยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักงานเทศบาลตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งน้ำประปาประจำหมู่บ้านจะมีปัญหามากในหน้าฝนน้ำจะขุ่นมากเนื่องจากไม่ได้รับการกลั่นกรองก่อนนำมาใช้ ทำให้ไม่เหมาะที่จะใช้ในการอุปโภคบริโภค

โทรศัพท์ ประชาชนในหมู่บ้านโนนทองมีการสื่อสารที่ดีและสะดวกสบาย เพราะมีทั้งโทรศัพท์ส่วนบุคคลและโทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 2 เครื่อง ตั้งอยู่ในย่านชุมชน หน้าโรงงานอุตสาหกรรม และร้านค้า ในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำ สำคัญในหมู่บ้านโนนทองมีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน 2 สายคือ

1 คลองกุดกระสังเป็นแหล่งน้ำอยู่ในเขตพื้นที่ของหมู่บ้านใช้เพื่อการเกษตรและผลิตน้ำประปาประจำหมู่บ้าน สำหรับการอุปโภคบริโภค

2 คลองแควพญาไหลผ่านพื้นที่ทำการเกษตรของประชาชนหมู่บ้านโนนทอง และหมู่บ้านน้ำเมา ประชาชนจะใช้น้ำในคลองนี้เพื่อทำการเกษตรในช่วงฤดูผล แต่ในช่วงฤดูแล้งจะประสบปัญหาน้ำแห้ง น้ำไม่เพียงพอที่จะใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรได้

6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น

บ้านโนนทองมีการปกครองแบบประชาธิปไตย มีผู้นำหมู่บ้านคือนายชิต ก้อนจันทิก ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านแห่งนี้ไม่มีผู้ใหญ่บ้านเนื่องจากหมดวาระไปแล้ว ไม่มีการเลือกตั้งใหม่ เพราะหมู่บ้านอยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายใหม่ ปัจจุบันบ้านโนนทองแบ่งออกเป็น 2 ชุมชน คือ ชุมชนกุดกระสังข์และ ชุมชนโนนทอง ซึ่งมีคณะกรรมการชุมชนดังนี้

1 นายสมศักดิ์ แดงนำศิริ	กรรมการชุมชนกุดกระสังข์
2 นายชิต ก้อนจันทิก	กรรมการชุมชนกุดกระสังข์
3 นายอำนาจ แชนสูงเนิน	กรรมการชุมชนกุดกระสังข์
4 นางทวี มีทรัพย์	กรรมการชุมชนกุดกระสังข์
5 นางบรรทัด อุทัยศรี	กรรมการชุมชนกุดกระสังข์
6 นายมานะ อัดสูงเนิน	กรรมการชุมชนกุดกระสังข์
7 นายพิพัฒน์ บำรุงดา	กรรมการชุมชนโนนทอง
8 นางสุพันธ์ เทียนขาว	กรรมการชุมชนโนนทอง
9 นายศักดิ์ชัย บุตรฝาง	กรรมการชุมชนโนนทอง
10 นายอุทัย บำรุงดา	กรรมการชุมชนโนนทอง
11 นายสุพจน์ บำรุงดา	กรรมการชุมชนโนนทอง
13 นายคำนาน อาบสุวรรณ	กรรมการชุมชนโนนทอง
14 นายวินิจ มนต์ชัยภูมิ	กรรมการชุมชนโนนทอง

หมู่บ้านโนนทองมีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบึงลาคับัวชาวอยู่จำนวน 4 คน ดังนี้

- 1 นายประสาน เปลี้ยจันทิก
- 2 นายธีระศักดิ์ แดงจันทิก
- 3 นายโสภณ บำรุงดา
- 4 นายณัฐพล จันทะนาม

การจัดตั้งกลุ่ม หมู่บ้านโนนทอง มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วย กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการจัดตั้งกลุ่มภายในหมู่บ้าน

ชื่อกลุ่ม	ปีที่ก่อตั้ง	จำนวนสมาชิก	กองทุนปัจจุบัน
1 กลุ่มออมทรัพย์	2544	113	19,305
2 กลุ่มสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	2530	186	12,500
3 กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	2530	186	7,500

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมู่บ้านโนนทองมีประชากรที่มีความรู้ความสามารถด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้าน เกษตรกรรม หัตถกรรม การแพทย์แผนไทย และศาสนาและประเพณี ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงการจำแนกประเภท ลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทลักษณะภูมิปัญญา	ชื่อ - สกุล	อายุ	ความเชี่ยวชาญ	ประสบการณ์(ปี)
1 ด้านเกษตรกรรม	นายจันทา กาลิ	54	การเกษตรผสมผสาน	14
	นายบุญรัตน์ ทิปาน	81	การเกษตรผสมผสาน	50
2 ด้านหัตถกรรม	นายเทียน ปาดจันทิก	67	สานไซ , ตะกร้า, กระจัง	20
	นายหนู ทับเจริญ	64	ทำไม้กวาด, สานไซ	22
	นางปทุมมา ประชุมกลาง	59	ตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี	35
	นายบุญรัตน์ ทิปาน	81	รักษากระดูกด้วยน้ำมันมะพร้าว	40
3 ด้านการแพทย์แผนไทย	นายถวค วั่นไชย	68	รักษาลมพิษ , คางทูม	20
	นางอารีย์ ไชยไรสง	58	นวดแผนโบราณ	10
	นายเทียม แดงจันทิก	70	ศาสนา	15
4 ด้านศาสนาประเพณี	นายบุญรัตน์ ทิปาน	81	ศาสนา	40
	นายโกศล ผ่องสุข	72	ศาสนา	20

ลักษณะที่สื่อความไม่เข้มแข็งประชากรในหมู่บ้านเป็นหนี้สินสถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธ.ก.ส.จำนวน 65 ครอบครัว เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 3,600,000 บาท คิดหนี้รายทุน จำนวน 7 ครอบครัว เป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 400,000 บาท ดอกเบี้ยรายทุนคิดอัตราร้อยละ 20 บาทต่อเดือน ดอกเบี้ยสถาบันการเงินประมาณ 8 บาทต่ออี

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โนนทอง โดยภาพรวมมีดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและส่งเสริมผู้ที่มีดังนี้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท ให้อยู่ดี กินดี โดยการจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท ให้แก่ทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ให้ประชาชนกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ เป็นการสร้างงาน เสริมรายได้ และให้ประชาชนในหมู่บ้านบริหารจัดการกันเอง

2) เงิน 1 ล้านบาทจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่าความคิดเห็นทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ สำหรับกลุ่มที่แสดงความคิดเห็นในเชิงบวก คิดว่า เงิน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่รัฐบาลให้มาเพื่อช่วยเหลือคนจนที่ขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น ธนาคาร เพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ และจะต้องชำระคืน เงินต้นและดอกเบี้ย ภายใน 1 ปี ส่วนอัตราดอกเบี้ยให้สมาชิกกองทุนกำหนดกันขึ้นมาเองโดยผ่านการเห็นชอบของที่ประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านด้วยเสียงข้างมาก และให้แต่ละหมู่บ้านบริหารจัดการเงินกองทุนกันเอง ส่วนกลุ่มที่แสดงความคิดเห็นในเชิงลบ ได้ให้ความคิดเห็นว่า การที่รัฐบาลให้เงิน 1 ล้านบาทมานั้นเป็นการเพิ่มหนี้สินให้กับประชาชนซึ่งยังไม่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการตนเองและประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทำให้ไม่รู้จักรักช่วยเหลือตนเอง และทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่บ้าน

3) คณะกรรมการกองทุน พบมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คนโดยผู้นำหมู่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนภายในหมู่บ้านและมีผู้มาประชุมไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนคือ 140 คนจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 186 ครัวเรือนคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับคัดเลือกส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ เช่น เป็นข้าราชการ สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานลูกจ้างบริษัทเอกชน บุคคลทั่วไป ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีระบบและประสิทธิภาพ

4) การประชาสัมพันธ์ก่อนจะมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน โนนทอง คณะอนุกรรมการระดับอำเภอ ได้ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทราบถึงนโยบาย หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตลอดจนสร้างจิตสำนึกของประชาชนในชุมชน โดยเรียกประชุมผู้นำชุมชนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จากนั้นให้ผู้นำชุมชนนำไปประชาสัมพันธ์ต่อภายในหมู่บ้าน โดยผ่านทางหอกระจายข่าว

5) คณะกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ สนับสนุนในการเตรียมความพร้อม และประเมินความพร้อมของกองทุน ตลอดจนติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เข้าใจเกี่ยวกับการบริหารกองทุนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

6) การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีโครงการอบรมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านละ 3 คน เป็นโครงการให้ความรู้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีวิทยากรจาก สถาบันราชภัฏ มาให้การอบรม เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุนและการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งทำให้คณะกรรมการกองทุนมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานมากขึ้น

7) เงินสะสมอื่นๆ ก่อนจะมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านโนนทองมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร เมื่อวันที่ 7 มิ.ย. 2544 มีสมาชิกเริ่มก่อตั้ง จำนวน 113 คน และมีเงินกองทุนจำนวน 10,510 บาท ซึ่งจัดตั้งก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เพียง 4 เดือน แสดงให้เห็นว่าการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในครั้งนี้เป็นการจัดตั้ง ก็เพื่อรองรับเงินกองทุน 1 ล้านบาท

8) บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตำบลลาดบัวขาว มีกลุ่มที่เข้าร่วมเครือข่าย เช่น กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสมาชิกผู้กู้แต่ละอาชีพ โดยการจัดกลุ่มเสวนา การประชุมเวทีประชาคม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้นำแต่ละกลุ่ม ในเรื่อง การประกอบอาชีพ การบริหารจัดการกองทุน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่นๆ

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) จัดทำระเบียบกองทุน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้ง 15 คน เป็นผู้จัดทำร่างระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน เมื่อทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการกองทุนนำร่างระเบียบดังกล่าวเข้าที่ประชุมเพื่อให้สมาชิกกองทุนได้พิจารณาและเสนอข้อคิดเห็น เมื่อสมาชิกในที่ประชุมเห็นชอบจึงประกาศใช้เป็น ระเบียบ ข้อบังคับ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2544 เป็นต้นไป

2) จัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโนนทอง ทั้ง 15 คน ร่วมกันจัดทำคำขอขึ้นทะเบียนกองทุน โดย จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตาม กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ และยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือระเบียบ ข้อบังคับ กองทุนหมู่บ้าน เปิดบัญชีกองทุนหมู่บ้านโนนทองกับธนาคารออมสิน สาขาสิคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

3) ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน พบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีการจัดทำบัญชีตามหลักการทำบัญชีทั่วไปเป็นประจำทุกเดือน บัญชีกองทุนหมู่บ้านโนนทองทำประกอบไปด้วย

สมุดบัญชีรายรับ สมุดบัญชีรายจ่าย ทะเบียนคุมลูกหนี้และคำขอกู้ ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว ทะเบียนเงินฝากตั้งจะคำหุ้น บัญชีสรุปรายงานการรับ-จ่ายเงินประจำปี บัญชีคุมวัสดุสำนักงาน งบดุล และงบกำไรขาดทุน ในการจัดทำบัญชีคณะกรรมการกองทุนได้รับการอบรมการทำบัญชี จากวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมาและได้รับคำแนะนำจากพัฒนากรอำเภอสีคิ้ว บัณฑิตกองทุน ประจำหมู่บ้าน

4) การคัดเลือกผู้กู้ กระบวนการคัดเลือกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านพบว่า คณะกรรมการได้จะ พิจารณาจากโครงการที่สมาชิกขอกู้โดยดูความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการ มีผู้ค้ำประกัน อย่างน้อย 2 คน และผู้ค้ำประกันจะต้องเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านในทองเท่านั้น

5) การแนะนำวิธีดำเนินธุรกิจ จากการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน พบว่าภายในหมู่บ้านได้รับความช่วยเหลืออำเภอ เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโดยให้มีการจัดอบรมแนะนำการประกอบอาชีพ ในด้านต่างๆ ซึ่งมีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้แก่ชาวบ้าน เช่น การทำกระเป๋าสัตว์เศรษฐกิจ การเย็บจักรอุตสาหกรรม

6) การรับชำระหนี้ พบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบการรับชำระหนี้จากสมาชิกผู้กู้ และได้กำหนดให้ สมาชิกผู้กู้มาชำระหนี้ ทุกวันที่ 5-7 ของทุกเดือน แล้ว ผู้รับผิดชอบดังกล่าวรวบรวมเงินที่ได้รับนำส่งให้กับธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว ภายใน 7 วันทำการ นับตั้งแต่วันรับชำระหนี้เป็นต้นไป

7) การช่วยเหลือภาค ภายในหมู่บ้านยังไม่สามารถหาตลาดมารับผลผลิตที่ทำได้สมาชิกต้องพึ่งตนเองในการจำหน่าย ผลผลิตส่วนใหญ่จะจำหน่ายภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

1) ผลผลิตโดยตรง จำนวนผู้ได้กู้เงิน 79 ราย จากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 115 ราย รวมยอดเงินให้กู้ จำนวน 1,329,000 บาท จากเงิน 1 ล้านบาทและเงินที่ได้รับชำระคืนมาจากสมาชิกผู้กู้ ซึ่งได้นำมาเป็นเงินหมุนเวียนให้สมาชิกคนอื่นๆ กู้ต่อไป ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมีเงินคงเหลือจำนวน 11,929.72 บาท และดอกเบี้ยจากเงินกู้รวมทั้งสิ้น 60,384 บาท สำหรับสมาชิกผู้กู้ได้นำเงินไปดำเนินการประกอบอาชีพต่างๆ ดังนี้

1.1 อาชีพทางการเกษตร	จำนวน 40 ราย	รวมเงินกู้ 745,000 บาท
1.2 อาชีพค้าขาย	จำนวน 26 ราย	รวมเงินกู้ 361,000 บาท
1.3 อาชีพการบริการ	จำนวน 13 ราย	รวมเงินกู้ 223,000 บาท

2) ผลกระทบโดยอ้อม สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในการประกอบอาชีพซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีระเบียบวินัย และมีการใช้จ่ายเงินภายในหมู่บ้านมากขึ้น

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

- 1) รายได้ของครอบครัว พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 4,000 บาท ต่อเดือนเป็นรายได้ที่ต่ำ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสมาชิก รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย
- 2) อาชีพหลักของผู้กู้ ได้แก่ อาชีพทางการเกษตร เช่นการทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ อาชีพค้าขาย และการให้บริการ
- 3) ความรู้ความสามารถของ ส่วนใหญ่สมาชิกที่กู้ยืมเงินมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเองและมีสมาชิกในครอบครัวคอยให้ความช่วยเหลือ
- 4) หนี้สินของผู้กู้ สมาชิกที่กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่จะเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเป็นหนี้นายทุน ดอกเบี้ยสถาบันการเงินคิดร้อยละประมาณ 8 บาทต่อปี ดอกเบี้ยนายทุนประมาณ 20 บาทต่อเดือน

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- 1) จำนวนเงินที่กู้มาได้จากกองทุน สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ของโครงการที่ได้นำเสนอขอกู้เงิน แต่ยังมีบางส่วนไม่ได้นำเงินไปลงทุนตามวัตถุประสงค์ กลับนำเงินไปใช้ในส่วนอื่นๆที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เช่นเขียนโครงการขอกู้เงินไปค้าขาย แต่นำเงินไปชำระหนี้สิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทำให้มีปัญหาเรื่องการนำเงินมาชำระหนี้สิน
- 2) สถานที่และวัตถุดิบ สมาชิกที่กู้ยืมส่วนใหญ่จะใช้สถานที่และวัตถุดิบในพื้นที่ของตนเองแต่มีสมาชิกบางรายต้องเช่าสถานที่ และซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ เช่นการค้าขาย ฉะนั้น การที่กองทุนหมู่บ้านมีข้อจำกัดในการให้กู้เงินกองทุนรายละไม่เกิน 20,000 บาท อาจจะทำให้ไม่เพียงพอต่อการลงทุน
- 3) เทคนิควิธีการทำงาน เริ่มมีการพัฒนาขึ้นมากกว่าเดิม เช่น การเก็บเกี่ยวข้าวจะใช้รถแทนการใช้แรงงานคน ทำการเกษตรแบบผสมผสาน

ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ B

- 1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละรายพบว่า สมาชิกผู้กู้ที่กู้ยืมเงินนั้นได้ทำกิจการหรือประกอบอาชีพในรูปแบบเดิม เช่น การกู้เงินไปทำไร่มันสำปะหลัง วิธีการทำยังคงใช้วิธีการเดิมๆที่เคยทำมา
- 2) การหาตลาดที่ดี สมาชิกที่กู้เงินไปลงทุนประกอบอาชีพไม่สามารถหาตลาดรองรับผลผลิตของตนเองได้ยังคงอาศัยพ่อค้าคนกลาง

3) วัตถุประสงค์ที่ดี สมาชิกมีความสามารถหาวัตถุประสงค์ที่ดีได้ แต่สมาชิกบางรายกู้เงินได้น้อยจึงไม่เพียงพอต่อการลงทุน และไม่สามารถหาวัตถุประสงค์ที่ดีเพียงพอ

4) การจัดทำบัญชี สมาชิกไม่มีความเข้าใจในเรื่องการทำบัญชี และมีสมาชิกบางรายนำเงินไปลงทุนแล้วไม่ได้ทำการบันทึกรายการใดๆ ไว้เลย

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1 ผลโดยตรง

1.1) ผลโดยตรง สมาชิกบางรายนำเงินไปลงทุนแล้วได้ผลตอบแทนเป็นตัวเงิน เช่น การค้าขาย การทำไร่มันสำปะหลัง การเลี้ยงสัตว์ เมื่อผลผลิตออกมาแล้วจะนำไปขายสมาชิกก็จะมีรายได้เป็นเงิน

1.2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่สมาชิกที่นำเงินไปลงทุนแล้วได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของ เช่น การทำนาจะได้ผลผลิตเป็นข้าวมาเก็บไว้เพื่อบริโภค การซื้อสัตว์มาเลี้ยง เช่นควาย เลี้ยงไว้เพื่อใช้งาน

2 ผลกระทบโดยตรง

2.1) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้ได้ขยายกิจการ สมาชิกผู้กู้บางรายที่ทำการค้าและมีทุนเดิมอยู่แล้วการกู้เงินกองทุนไปก็เพื่อต้องการขยายกิจการเพิ่มขึ้น ส่วนสมาชิกที่กู้ไปเพื่อทำการเกษตร หรือบริหาร ยังไม่มีการขยายกิจการใดๆ เพิ่มขึ้นเนื่องจากอยู่ในขั้นเริ่มต้นเท่านั้น

2.2) ผู้กู้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดี สมาชิกได้ดำเนินกิจการของตนเองด้วยเทคนิควิธีคือมีการวางแผนระบบการทำงานที่ดี

3 ผลกระทบโดยอ้อม

3.1) ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง สมาชิกที่กู้เงินไปสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง

3.2) การกลับคืนถิ่นของประชาชนที่เคยอพยพไปทำงานต่างถิ่นมีบางส่วนที่ได้กลับมาลงทุนค้าขายค้าขาย ที่บ้านเกิดของตนเอง

การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้แต่ละอาชีพ สรุปได้ดังนี้

1) อาชีพเลี้ยงวัว ปังจัญนำเข้าที่ดี ได้แก่ จำนวนเงินทุนที่มีอยู่แล้วและเงินที่สมาชิกกู้ยืมมาจากกองทุน กำลังทำงานของสมาชิก กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการวางแผน การเตรียมสถานหาวัตถุประสงค์ที่ดี มีการหาตลาดมารองรับ ผลผลิตดีทั้งด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ สมาชิกมีรายได้เงินและเป็นสิ่งที่ของ มีความพึงพอใจ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

2) อาชีพเลี้ยงสุกร ปังจ้ยนำเข้าได้แก่ เงินกู้ยืมจากกองทุน กำลังการทำงานที่ดี กระบวนการทำงานที่ดีได้แก่ มีการวางแผนจัดเตรียม โรงเรือนและสถานที่เลี้ยงให้พร้อม ซื่อถูกสุกรโดยเลือกพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพ และศึกษาวิธีเลี้ยงสุกร หาตลาดรองรับผลผลิตของสมาชิก ผลผลิตดีมีคุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่สมาชิกได้ผลตอบแทนเป็นเงิน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

3) อาชีพทำไร ทำนา ปังจ้ยนำเข้าที่สำคัญคือเงินทุนที่กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน กระบวนการ มีการจัดการวางแผนการทำงาน เตรียมจัดหาสถานที่สำหรับทำการเพาะปลูกเตรียมดิน จัดหาแหล่งน้ำ เตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้ จัดซื้อพันธุ์พืชที่ต้องการ ลงมือทำการเพาะปลูก ทางด้านการตลาด ยังไม่มีการหาตลาดมารองรับต้องขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ไม่มีการจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายใดๆ

4) อาชีพค้าขาย ปังจ้ยนำเข้าที่สำคัญคือ เงินทุนที่กู้ยืมมาจากกองทุนหมู่บ้าน วัดดุคิบ กระบวนการ มีการวางแผนการขายสินค้า จัดเตรียมสถานที่ วัดดุคิบและอุปกรณ์ ตั้งราคาสินค้า จำนวนสินค้าที่ต้องการจะขาย จัดหาตลาดที่จะจำหน่าย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภายในหมู่บ้าน มีการจัดทำบัญชี รับ-จ่ายเงิน ในแต่ละวัน เพื่อต้องการทราบ ผลกำไร ขาดทุนในแต่ละวัน

สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านโนนทอง ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1.1 การเกิดของกองทุน พบว่าภายในหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ทำให้ผู้ที่ไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น ธนาคาร ได้มีเงินทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่าย เกิดการเรียนรู้ในชุมชน เช่น การเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย ที่ทุกคนมีสิทธิ มีเสียงเท่าเทียมกัน เรียนรู้ในเรื่องการเอื้ออาทรต่อกัน เช่น ใครมีความจำเป็นเดือดร้อนในการใช้เงิน ก่อนก็จัดสรรให้คนนั้นก่อน รู้จักการบริหารจัดการด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ สนใจข่าวสารบ้านเมือง ติดตามการทำงานของรัฐบาล โดยเฉพาะเรื่องนโยบายการจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท ประชาชนในหมู่บ้านเห็นความสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 ระบบการบริหารกองทุน พบว่าคณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการ มาจากหลายอาชีพ เช่น ข้าราชการ สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานบริษัทเอกชน ประชาชนทั่วไป การบริหารงานเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือการบริหารงานของกองทุน คณะกรรมการจะแบ่งหน้าที่การทำงานออกเป็นฝ่ายๆ อย่างชัดเจน เช่น ฝ่ายรับสมัครสมาชิกใหม่ ฝ่ายรับฝากเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิตและเงินตั้งจะ ฝ่ายรับชำระคืนเงินกู้ ฝ่ายติดตามหนี้สินของกองทุน ฝ่ายจัดทำบัญชี ฝ่ายประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังกำหนดให้ วันที่ 5-7 ของทุกเดือน เป็นวันรับฝากเงินกองทุนและรับชำระคืนเงินกู้ การติดตามหนี้สินของ กองทุนประธานกองทุนหมู่บ้านจะออกเอกสารใบแจ้งหนี้ให้สมาชิกผู้กู้เงินได้รับทราบ

ล่วงหน้า 3 วัน ก่อนถึงวันครบกำหนดการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกแต่ละราย เพื่อให้สมาชิกผู้กู้เตรียมความพร้อมในการชำระคืนเงินกู้ ได้ตรงตามกำหนดเวลา ทำให้กองทุนมีเงินหมุนเวียนสำหรับให้สมาชิกรายอื่นๆ ได้กู้ต่อไปตลอดทั้งปี ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือดี ในเบื้องต้นพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีศักยภาพในการบริหารจัดการอยู่ในเกณฑ์ดี

1.3 การเรียนรู้เพื่อการการพึ่งพาตนเอง พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านเกิดการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพด้วยตนเอง หลังจากมีการจัดกลุ่มเสวนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้กู้ในแต่ละอาชีพ ทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล แต่ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นเท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ยังต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ

1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า หมู่บ้านโนนทอง มี 186 ครัวเรือนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 115 ราย สมาชิกผู้กู้เงินกองทุน 79 ราย แบ่งออกเป็นกู้เพื่อการเกษตร 40 ราย ค่าขาย 26 ราย และ บริการ 13 ราย จะเห็นได้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่จะกู้เงินไปเพื่อลงทุนทำการเกษตร ซึ่งการลงทุนทางการเกษตร ต้องใช้เวลา 6 เดือน ถึง 1 ปี จึงจะเห็นผล และก่อให้เกิดรายได้จากการขายผลผลิต นอกจากนั้นยังพบว่าสมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ เป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นายทุนนอกระบบ เงินกู้ส่วนหนึ่งจะถูกนำมาใช้หนี้ จึงทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านยังไม่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน ถึง 1,329,000 บาท ก็ตาม สรุปว่าหมู่บ้านนี้ยังไม่สามารถสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจได้

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งพบว่า มีกลุ่มอาชีพต่างๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มทำน้ำพริก สมาชิกมีการเรียนรู้การบริหารจัดการด้วยตนเอง มีการร่วมกลุ่มจัดเสวนาและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการพัฒนาทางด้านการประกอบอาชีพและดำเนินกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตาม ข้อ 1.1-1.5 พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในการจัดตั้งกองทุน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนเข้าร่วมประชุมสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดภายในหมู่บ้าน มีองค์กรกลุ่มต่างๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มทำน้ำพริกของแม่บ้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

กองทุนหมู่บ้าน โนนทองคุดคอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 12 บาทต่อปีเป็นอัตราที่สูงกว่าสถาบันการเงินของรัฐ ทำให้สมาชิกต้องมีภาระในการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้สูงกว่าการกู้เงินจากที่อื่นๆ นอกจากนี้สมาชิกบางส่วนไม่นำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการทำให้มีปัญหาเรื่องกาชำระคืนเงินกู้ ตลอดจนทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความแตกแยก อันเนื่องมาจากความไม่โปร่งใสในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนและการบริหารจัดการกองทุน

3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า สมาชิกภายในหมู่บ้าน มีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และอื่นๆ มีการแก้ไขปัญหา ร่วมกันในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

- 1) สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง
- 2) สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ต่อชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ชุมชนมีการยกย่องคนทำความดีมากขึ้น
- 4) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น
- 5) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มอยู่เป็นประจำ
- 6) ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก โดยการจัดประชุมเสวนาอยู่

ในระดับปานกลาง

- 7) ชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม มากขึ้น
- 8) ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดย

สมาชิกในชุมชน

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่คณะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

- 1) สมาชิกภายในชุมชนต้องมีความสามัคคีมากขึ้น
- 2) สมาชิกภายในชุมชนต้องมีความเป็นอยู่ที่ดี
- 3) สมาชิกในชุมชนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4) มีการวางแผนร่วมกันแก้ปัญหาในชุมชน
- 5) มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 6) มีผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
- 7) สมาชิกในชุมชนต้องรู้จัก ติดตามข่าวสารบ้านเมือง
- 8) ชุมชนต้องมีสภาพแวดล้อมที่ดี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านโนนทอง สามารถสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

สรุป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านโนนทอง บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใดในประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

1.1 บ้านโนนทองมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

1.2 บ้านโนนทองมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3 บ้านโนนทองมีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.4 เศรษฐกิจบ้านโนนทองได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกัน

1.5 ประชาชน บ้านโนนทอง มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวก และด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

3 เพื่อทราบกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้การเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนบ้านโนนทอง เพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษานโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ศึกษาชุมชนตลอดจนสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านโนนทอง
3. ใช้ชีพชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และส่วนอื่นๆเพิ่มเติม

5. วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาพิจารณาวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยรวบรวมผลการวิเคราะห์เป็นเอกสาร
6. เขียนรายงานการประเมินผลในรูปแบบของสารนิพนธ์

ผลการดำเนินการ

- 1 ภายในหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สำหรับสมาชิกที่ขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน ได้มีเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้
- 2 สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่นำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ แต่มีบางส่วนที่นำเงินกู้ไปใช้ในส่วนอื่นซึ่งไม่ก่อให้เกิดรายได้ ทำให้มีปัญหาเรื่องการชำระเงินคืนกองทุน
- 3 สมาชิกในหมู่บ้านเกิดการเรียนรู้ เช่น เรียนรู้ในเรื่องประชาธิปไตย การประกอบอาชีพ
- 4 สมาชิกในหมู่บ้านรู้จักการบริหารจัดการด้วยตนเองและทำงานเป็นกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุน
- 6 มีกลุ่มองค์กรต่างๆ เกิดขึ้น เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 7 สมาชิกในหมู่บ้านยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น
- 8 ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 9 สมาชิกในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือกันมากขึ้น
- 10 เกิดองค์กรเครือข่ายในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล

อภิปรายผล

- 1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน โนนทอง บรรลุทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่
 - 1.1 การเกิดกองทุน เกิดจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการแก้ปัญหาความยากจนโดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นทั่วประเทศสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้าน โนนทอง เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ที่ต้องการให้มีกองทุนหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนช่วยเหลือผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการนำมาประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น
 - 1.2 การมีระบบการบริหารจัดการกองทุน กองทุนหมู่บ้าน โนนทอง มีการบริหารงานที่เป็นระบบ โดยแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน เช่น ฝ่ายรับสมาชิก ฝ่ายทำบัญชี ฝ่ายติดตามหนี้สิน
 - 1.3 การมีการเรียนรู้ เพื่อการพึ่งพาตนเอง ของกองทุนหมู่บ้าน โนนทอง เปิด โอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุน หมู่บ้านโนนทอง มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มผลิตน้ำพริก เพื่อสร้างงานเพิ่มรายได้ และลดค่าใช้จ่าย

1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของคนในหมู่บ้านโนนทอง การมีกองทุนหมู่บ้านทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเอื้ออาทรต่อกันมากขึ้น แต่ความสามัคคีและความซื่อสัตย์ต่อชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าในชุมชนยังไม่มี ความเข้มแข็งมากพอ

2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและรู้จักบริหารจัดการ การกองทุนด้วยตัวเอง

2.1.2 สมาชิกในชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้

2.1.3 กองทุนหมู่บ้านมีเงินสะสมเพิ่มขึ้น สมาชิกรู้จักการออม เพื่อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนเอง

2.1.4 สมาชิกในชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 สมาชิกในหมู่บ้านยังคงมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุนนอก ระบบ ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะต้องนำเงินส่วนหนึ่งไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุน ให้เจริญเติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 สมาชิกไม่นำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการทำให้ สมาชิกมี ปัญหาในการชำระคืนเงินกู้ ไม่ตรงตามกำหนดเวลา

2.2.3 สมาชิกในชุมชนเกิดความแตกแยก

การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่ผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยในชุมชนได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ อาชีพเกษตรกรรม องค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความ เข้มแข็งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านโนนทอง

สมาชิกในชุมชนต้องมีความสามัคคีและความซื่อสัตย์ต่อชุมชนมากขึ้น และมีความเป็นอยู่ ที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการวางแผนร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน ช่วยเหลือซึ่งกัน

และกัน ผู้นำชุมชนต้องมีคุณธรรมและยุติธรรม สมาชิกในชุมชนติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ นำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบรรพชน

ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1 ผลโดยตรง เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการประกอบอาชีพต่างๆ สามารถลงทุนก่อให้เกิดรายได้จากผลผลิต และสามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยได้ครบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้จำนวนเงินกองทุนเพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นถึงการเติบโตของกองทุน

2 ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้น

3 ผลกระทบโดยอ้อม สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านมากขึ้นมีความเอื้ออาทรต่อกันวิถีชีวิตคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

1) ระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ควรเพิ่มขึ้นจาก 1 ปี เป็น 2 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับการลงทุนในภาคการเกษตรซึ่งจะเก็บผลผลิตได้ต้องใช้ระยะเวลาปี เช่น การทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีเงินมาชำระคืนเงินกองทุนโดยไม่ต้องหันไปพึ่งเงินนอกระบบ

2) การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านควรจะเป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ เพราะสมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเกี่ยวกับการทำบัญชี ซึ่งจะทักให้ยากต่อการเรียนรู้และตรวจสอบ

2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1) คณะกรรมการควรให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากกว่านี้ โดยให้ความร่วมมือในการประชุมระดับอำเภอมากขึ้น ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่คณะกรรมการกองทุนโดยเฉพาะ เพื่อจะได้นำความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2) คณะกรรมการควรปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิกกองทุน เช่น การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนในกรณีการชำระคืนเงินกองทุนให้ตรงตามกำหนดเวลาที่ได้รับไว้ในสัญญา เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุนแก่คณะกรรมการกองทุน

หมู่บ้านให้มาก เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี ซึ่งอาจทำให้เกิดความผิดพลาดได้

3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิก

1) สมาชิกผู้กู้เงินกองทุน ควรนำเงินไปใช้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้นำเสนอขอกู้เพื่อก่อให้เกิดรายได้ไม่ควรนำเงินไปใช้จ่ายทางอื่นที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เพราะจะทำให้สมาชิกมีภาระหนี้สินมากขึ้น

2) สมาชิกผู้กู้ที่นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน ควรจะรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเพิ่มอำนาจการต่อรองในการขายผลผลิต

3) สมาชิกผู้กู้ที่ต้องการประกอบอาชีพเสริม หรือต้องการลดค่าใช้จ่ายในการผลิต ควรรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรขึ้น เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ เป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิต โดยไม่ต้องซื้อปุ๋ยราคาแพงอีกต่อไป และสามารถผลิตปุ๋ยจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่งให้แก่ตนเองและครอบครัว

4) สมาชิกควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การตลาด ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกมีทางเลือกมากขึ้นมีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง จะช่วยให้สมาชิกมีรายได้เพิ่ม

4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

1) สาเหตุความล้มเหลวของกองทุนหมู่บ้าน

2) ผลกระทบในระยะยาวที่อาจจะเกิดขึ้นหลังจากมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) ความไม่โปร่งใส ความซื่อสัตย์ในการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

4) ควรมีการยกย่องกองทุนหมู่บ้าน ที่มีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน จนประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กองทุนหมู่บ้านอื่นๆ ได้ปฏิบัติตาม

5) อาชีพใหม่ที่จะเกิดขึ้นในหมู่บ้าน หรือมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กร เพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนัก. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับ
คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและระดับ
อำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนัก. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อ
เตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนัก. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะ
กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2)
พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โนนทอง. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
โนนทอง. นครราชสีมา.
- ชลวิทย์ เจียรจิตต์, จีรวัฒน์ เจริญสถาพรกุล .(2545) “การจัดการธุรกิจ” หน่วยที่ 1 ในเศรษฐกิจและ
ธุรกิจชุมชน ชุมวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ. สถาบันราชภัฏ, สำนัก.
ทบวงมหาวิทยาลัย.
- แสง สวงนเรือง. (2545) “การประกอบธุรกิจ” หน่วยที่ 3 ใน นโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานที่
ส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ชุมวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ. สถาบัน
ราชภัฏ, สำนัก. ทบวงมหาวิทยาลัย.